



EL RASTRE DEL DINER

L'NSA controla el món financer

L'Agència de Seguretat Nacional dels Estats Units (NSA) controla els bancs i les transaccions amb targeta de crèdit; fet que de vegades infringeix clarament les lleis nacionals i les normatives internacionals. La xarxa europea de transaccions financeres SWIFT ha estat espiada en diferents nivells, segons apunten documents interns de l'agència d'espionatge nord-americana.

L'estiu de 2010 un empresari de l'Orient Mitjà volia transferir una gran suma de diners d'un país de la regió a un altre. Volia enviar, pel cap baix, 50.000 dòlars (37.500 euros) i tenia una idea molt clara de com s'havia de fer: la transacció no es podia dur a terme a través dels Estats Units i el nom del seu banc

s'havia de mantenir en secret. Aquestes eren les condicions.

Si bé la transferència es va fer seguint escrupolosament les seves instruccions, no va passar desapercebuda. La transacció apareix llistada en documents classificats de l'agència d'intel·ligència dels Estats Units, als quals *Der Spiegel* ha tingut accés i

que fan referència a les activitats dels Estats Units en el sector financer internacional. Els documents mostren l'exhaustivitat i l'efectivitat amb què l'agència d'intel·ligència pot seguir fluxos monetaris mundials i emmagatzemar-ne la informació en una potent base de dades desenvolupada per a aquest fi.

“Seguiu els diners” és el nom del departament de l’NSA que s’encarrega d’aquests assumptes. El nom recorda al famós lema de l’ex-director associat de l’FBI Mark Felt, delator conegut com a “deep throat”, que va oferir informació a Bob Woodward i Carl Bernstein, els periodistes del *Washington Post* que investigaven l’escàndol del Watergate el 1972.

Les transferències financeres són el taló d’Aquil·les dels terroristes, segons assenyalen analistes de l’NSA en un informe intern. Altres camps d’activitat de la “intel·ligència financera” són rastrejar el tràfic d’armes il·legals i tenir un ull posat al camp d’acció dels delictes informàtics, cada cop més lucratiu. Seguir la pista dels fluxos internacionals de diner podria ajudar a destapar delictes polítics, fer sortir a la llum actes de genocidi i controlar si les sancions es respecten.

Accés a les dades o lleis internacionals? “El diner és l’arrel de tots els mals”, diuen fent broma els agents de l’NSA. D’acord amb els documents classificats, les activitats dels espies se centren sobretot en regions com l’Àfrica i l’Orient Mitjà; i els seus esforços sovint se centren en objectius que es troben sota el seu mandat legal de recopilació d’informació. Tanmateix, en el sector financer, com en d’altres àmbits, l’NSA també confia en la recopilació de dades a gran escala: una actitud que, segons sembla, entra en conflicte amb lleis nacionals i acords internacionals.

Alguns membres del món dels serveis d’intel·ligència veuen l’espionatge en el sistema financer mundial fins i tot amb una certa preocupació, com ha revelat un document de l’equivalent britànic de l’NSA –Government Communications Headquarters (GCHQ)– que analitza “dades financeres” des d’una perspectiva legal i examina la col·laboració de l’organització amb l’NSA. Segons aquest document, la recopilació, l’emmagatzematge i la difusió de dades “políticament sensibles” és una mesura altament invasiva perquè inclou “dades a l’engròs, informació personal de gran valor. Gran part de la informació és irrellevant per als nostres objectius”.

Certament, els documents revelen que la principal base de dades de

Les transferències financeres són el taló d’Aquil·les dels terroristes, segons l’NSA

l’NSA, Tracfin, que recull els resultats de control del programa “Follow the money” sobre transferències bancàries i transaccions amb targeta de crèdit, el 2011 ja tenia 180 milions de dades. La xifra corresponent el 2008 era de només 20 milions. Segons aquests documents, la majoria de les dades de Tracfin romanen emmagatzemades cinc anys.

Controlar la SWIFT. Els documents classificats demostren que l’NSA té diversos mitjans per accedir al trànsit intern de dades de la Societat per a la Telecomunicació Financera Interbancària Mundial (SWIFT, en les sigles en anglès), una cooperativa que usen més de 8.000 bancs d’arreu del món per a les seves transaccions internacionals. L’NSA també inspecciona específicament altres institucions de manera individual. A més a més, suposadament l’agència té un coneixement profund dels processos interns d’empreses de targetes de crèdit com Visa o MasterCard. I, per si això no fos prou, fins i tot monedes noves i alternatives, com també presumiblement mitjans anònims de pagament com la moneda virtual Bitcoin, també figuren entre els objectius dels espies nord-americans.

La informació recollida sovint ofereix un retrat complet dels individus, incloent-hi els seus moviments, els seus contactes i el seu comportament comunicatiu. Les històries d’èxit esmentades per l’agència d’intel·ligència inclouen operacions que van tenir lloc en bancs del món àrab que apareixen en la llista negra del Tresor dels Estats Units.

En un cas, l’NSA va aportar proves que un banc estava involucrat en el comerç il·legal d’armes; en un altre, una entitat financera donava suport a un règim autoritari africà.

Tanmateix, les revelacions políticament més explosives afecten l’accés secret de l’agència a les xarxes de la

SWIFT. Després de llargs debats, el 2010 la Unió Europea va signar l’anomenat acord SWIFT amb els Estats Units. Des de la seva seu a Bèlgica, la SWIFT s’encarrega de transaccions internacionals per a bancs i altres institucions financeres. Durant molts anys després dels atemptats de l’11 de setembre, els Estats Units han pressionat per accedir a les dades financeres internacionals, que la SWIFT monopolitza virtualment arreu del món.

No es va arribar a un acord a començament de 2010 després del veto del Parlament Europeu. Uns quants mesos més tard, es va signar un acord SWIFT, lleugerament atenuat, amb l’aprovació expressa del govern alemany.

Els Estats Units infringeixen l’acord amb la UE. Els documents de l’NSA de l’arxiu del delator Edward Snowden mostren ara que els EUA infringeixen l’acord a què es va arribar amb la UE. Un document de 2011 designa clarament la xarxa informàtica de la SWIFT com un “objectiu”. La recopilació de dades secretes també implica el departament de l’NSA per a “operacions d’accés personalitzades”.

Segons els documents, una de les diverses maneres d’accedir a la informació de la SWIFT existeix des de 2006. Des d’aleshores, ha estat possible llegir “els documents impresos de la SWIFT de nombrosos bancs”.

Just després de les filtracions que l’NSA havia posat micròfons a les ambaixades de la Unió Europea a Nova York i Washington, l’atac a la SWIFT podria ser la següent prova de força en les relacions entre el govern dels EUA i la UE. L’NSA no va fer cap comentari sobre les últimes al·legacions abans de tancar-se l’edició del *Der Spiegel*.

Al final de la setmana passada, la comissària europea d’Interior, Cecilia Malmström, va dir que els nord-americans haurien d’“explicar-nos immediatament i amb exactitud què ha passat i posar totes les cartes sobre la taula”. Si és cert “que comparteixen informació amb altres agències per a altres propòsits que els que s’estableixen en l’acord... haurem de plantejar-nos de posar-hi fi”, va dir la comissària sueca després que el mitjà brasiler TV Globo informés sobre l’atac a la SWIFT el 8 de setembre.

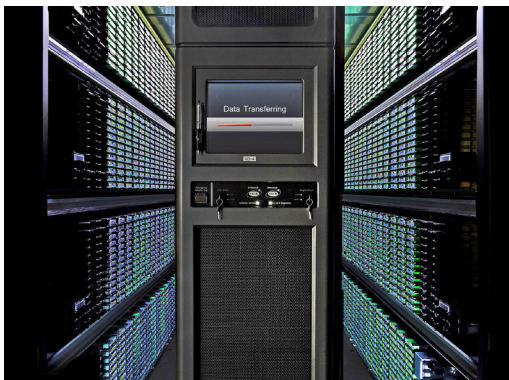
Jan Philipp Albrecht, representant dels Verds al Parlament Europeu va parlar d'una "bretxa oberta a la llei". Quatre dels set grups del Parlament Europeu s'han unit al nombre creixent de veus que demanen que se suspengui l'acord.

El conflicte és especialment sensible perquè els documents revelen una implicació directa del Tresor dels Estats Units en la selecció dels objectius del programa d'espionatge. Certament, segons els documents, hi ha un intercanvi de personal en què analistes de l'NSA són transferits per uns quants mesos al departament corresponent del Tresor nord-americà.

Espionatge de bancs i d'empreses de targetes de crèdit. Les revelacions que s'han espiaat transaccions amb targeta de crèdit també són incendiàries. Sota el nom en clau de "Dishfire", l'agència d'intel·ligència recull informació sobre transaccions amb targeta de crèdit de cap a setanta bancs d'arreu del món, la majoria dels quals en països afectats per la crisi, incloent-hi bancs italians, espanyols i grecs. Els nord-americans també s'aprofiten que molts bancs fan servir missatges de text per informar els clients sobre les transaccions. El programa Dishfire ha estat en funcionament des de la primavera de 2009.

Els documents també demostren que l'agència d'intel·ligència segueix grans companyies de targetes de crèdit, com ara la nord-americana Visa. En un congrés intern el 2010, per exemple, els analistes de l'NSA oferien una descripció extensa i detallada sobre com buscar possibles punts d'accés en la complexa xarxa que Visa utilitza per processar les transaccions; i, pel que sembla, van aconseguir amb èxit de penetrar en la xarxa de la companyia.

Durant la presentació, els analistes deien que l'objectiu eren les transaccions de clients de Visa a Europa, l'Orient Mitjà i l'Àfrica, i hi afegien que la idea era "recollir, analitzar i processar dades de transaccions per a associacions de targetes de crèdit prioritàries". Una diapositiva il·lustrava detalladament com funciona el procés d'autorització de les transaccions, començant per un lector de targetes de crèdit en una botiga, con-



La NSA té un coneixement profund dels processos interns d'empreses de targetes de crèdit com Visa o MasterCard.

tinuant a través del banc i d'un processador de dades i finalment arribant a la mateixa empresa de targetes de crèdit. Un dels quadres en la presentació assignava possibles "punts d'accés per a la recopilació de dades".

En resposta a *Der Spiegel*, un portaveu de Visa va dir: "L'empresa Visa no té cap servei de processament ni al Pròxim Orient ni al Regne Unit". I va afegir: "No tenim constància de cap accés no autoritzat a la nostra xarxa. Visa es pren seriosament la seguretat de les dades i, en resposta a qualsevol intent d'intrusió, farem servir totes les eines disponibles que ens permeti la llei. I, a més a més, Visa només facilita informació sobre transaccions a petició d'una citació judicial o d'altres processos legals vàlids".

Això no obstant, hi ha dades de Visa de l'Orient Mitjà que suposadament van a parar a les bases de dades de l'NSA. El programa d'espionatge XKeyscore s'utilitza per donar un cop d'ull a dades regionals de la xarxa de Visa, segons un dels documents.

Un ampli ventall d'empreses de targetes de crèdit. Els intents de tafanejar de l'agència ara se centren en més d'un proveïdor. Segons un altre document, a la base de dades Tracfin hi van a parar dades de transaccions de moltes companyies de targetes de crèdit. Això inclou, segons sembla, dades de processos d'autorització de pagament a través de Visa i MasterCard. Fet i fet, "les dades de targetes de crèdit" i els missatges de text que hi estan relacionats representaven el 84% de les dades de Tracfin el setembre de 2011. MasterCard no va fer declaraci-

ons abans de tancar l'edició de *Der Spiegel*.

Per aclarir-se enmig d'aquesta selva d'informació, els analistes de Tracfin tenen el seu propi manual de "consells per intervenir targetes de crèdit". A més a més, els agents tenen la seva pròpia eina electrònica que els permet comprovar de manera independent i molt ràpida l'autenticitat de les targetes de crèdit.

Segons tots els indicis, l'NSA recull tot el que pot de sensible en el sector financer; si més no, aquest és el missatge d'una presentació feta a l'abril. L'agència es proposa accedir a "dades financeres mundials en massa", que després s'introdueixen a Tracfin, com anunciava el ponent. A més a més, l'autor conclouïa que, gràcies a les anàlisis de la xarxa i a l'ús del programa XKeyscore, els analistes de l'NSA havien trobat el flux encriptat d'un gran operador financer de l'Orient Mitjà.

Com es deia en la presentació, abans l'NSA només podia descryptar transaccions de clients, però ara té accés a la comunicació encriptada interna de les oficines de la companyia. Això "ofereix un nou flux de dades financeres i de comunicacions internes potencialment encriptades" del proveïdor de serveis financers, conclouïen amb satisfacció els analistes. Aquestes dades bancàries provenen de països que són "de gran interès". És interessant de veure que la companyia espiaada és també un dels molts socis de la SWIFT.

Els documents revelen com d'efimer pot ser l'accés de les agències d'intel·ligència al món financer, com també el fet que la codificació pot suposar problemes, com a mínim temporalment, per als espies. Segons un dels documents, l'agència havia accedit un quant temps a dades de Western Union, una companyia que fa transferències de diners en més de dos-cents països. Però el 2008 Western Union va començar a protegir les seves dades amb codis d'alt nivell. Això va fer que l'accés fos virtualment impossible, tal com lamenten membres de l'NSA en un informe.

Laura Poitras, Marcel Rosenbach i Holger Stark
© *Der Spiegel*

Traducció d'Arnau Figueras